

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

PHẠM THỊ HỒNG

**HIỆU QUẢ KINH TẾ TRONG SẢN XUẤT VÀ TIÊU THỤ CHÈ
THEO TIÊU CHUẨN VIETGAP CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN
TẠI THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ
CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

PHẠM THỊ HỒNG

**HIỆU QUẢ KINH TẾ TRONG SẢN XUẤT VÀ TIÊU THỤ CHÈ
THEO TIÊU CHUẨN VIETGAP CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN
TẠI THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 60.62.01.15

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. BÙI NỮ HOÀNG ANH

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn thạc sĩ “*Hiệu quả kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGAP của các hộ nông dân tại thành phố Thái Nguyên*” là công trình nghiên cứu độc lập của riêng tôi, không sao chép bất kỳ một công trình nghiên cứu nào của các tác giả khác. Các số liệu, kết quả nêu trong đề tài này là trung thực, các tài liệu tham khảo có nguồn gốc trích dẫn rõ ràng.

Tác giả luận văn

Phạm Thị Hồng

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, tôi đã nhận được sự giúp đỡ, động viên khích lệ của nhiều tổ chức, cá nhân, của các nhà khoa học, của bạn bè, đồng nghiệp và gia đình.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh, Bộ phận Quản lý Đào tạo Sau Đại học - Phòng Đào tạo, các Thầy Cô giáo Khoa Kinh tế, các Thầy Cô giáo bộ môn Thống kê - Kinh tế lượng thuộc trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi về mọi mặt trong suốt quá trình hoàn thành luận văn. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đối với TS. Bùi Nữ Hoàng Anh - người hướng dẫn khoa học đã tận tình giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin gửi lời cảm ơn tới Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn tỉnh Thái Nguyên, Cục Thống kê tỉnh Thái Nguyên, Sở Khoa học và Công nghệ tỉnh Thái Nguyên, UBND, các cán bộ chuyên môn và các hộ dân tại các xã: Tân Cương, Phúc Xuân, Phúc Trìu, Quyết Thắng, Phúc Hà, Thịnh Đức, Cao Ngạn thuộc Thành phố Thái Nguyên đã tạo điều kiện cho tôi tiến hành nghiên cứu.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, khích lệ, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn này.

Xin trân trọng cảm ơn!

Tác giả luận văn

Phạm Thị Hồng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của vấn đề nghiên cứu.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	2
4. Ý nghĩa khoa học và đóng góp của luận văn.....	3
5. Bố cục của luận văn	4
Chương 1: CƠ SỞ KHOA HỌC VỀ HIỆU QUẢ KINH TẾ TRONG SẢN XUẤT VÀ TIÊU THỤ CHÈ THEO TIÊU CHUẨN VIETGAP	5
1.1. Cơ sở lý luận.....	5
1.1.1. Sản xuất chè theo tiêu chuẩn VietGAP.....	5
1.1.2. Hiệu quả kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ nông sản	10
1.1.3. Hiệu quả kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGAP của các hộ nông dân	14
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	20
1.2.1. Kinh nghiệm một số quy trình thực hành sản xuất nông nghiệp tốt (GAP) trên thế giới.....	20
1.2.2. Kinh nghiệm về nâng cao hiệu quả kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ chè VietGAP ở một số địa phương của Việt Nam.....	21
1.3. Tổng quan tài liệu nghiên cứu	25
Chương 2: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	27
2.1. Câu hỏi nghiên cứu	27
2.2. Cách tiếp cận nghiên cứu.....	27
2.2.1. Tiếp cận có sự tham gia	27

2.2.2. Tiếp cận theo loại hình hộ	27
2.2.3. Tiếp cận theo phương thức sản xuất	28
2.3. Giả thuyết nghiên cứu	28
2.4. Phương pháp nghiên cứu	28
2.4.1. Chọn địa điểm nghiên cứu.....	28
2.4.2. Xác định dung lượng mẫu	30
2.4.3. Phương pháp thu thập thông tin	31
2.4.4. Phương pháp xử lý thông tin	31
2.4.5. Phương pháp phân tích thông tin	31
2.5. Hệ thống chỉ tiêu phân tích.....	32
2.5.1. Những chỉ tiêu phản ánh kết quả kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ chè	32
2.5.2. Những chỉ tiêu phản ánh hiệu quả kinh tế trong sản xuất chè.....	33
Chương 3: THỰC TRẠNG HIỆU QUẢ KINH TẾ TRONG SẢN XUẤT VÀ TIÊU THỤ CHÈ THEO TIÊU CHUẨN VIETGAP CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN TẠI THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN.....	36
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	36
3.1.1. Điều kiện tự nhiên và tình hình kinh tế- xã hội của thành phố Thái Nguyên	36
3.1.2. Một số thông tin chung về sản xuất, chế biến và tiêu thụ chè tại tỉnh Thái Nguyên	43
3.2. Thông tin chung về tình hình sản xuất và tiêu thụ chè của các hộ được điều tra.....	46
3.2.1. Đặc điểm chung.....	46
3.2.2. Cơ cấu giống chè.....	48
3.2.3. Tình hình diện tích, năng suất, sản lượng chè của hộ.....	50
3.2.3. Tình hình chế biến chè.....	52
3.3. Hiệu quả sản xuất và tiêu thụ chè của các hộ nông dân được điều tra.....	53
3.3.1. Kết quả sản xuất của các hộ nông dân được điều tra	53
3.3.2. Hiệu quả kinh tế sản xuất chè của các hộ được điều tra	61
3.3.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGAP của các hộ nông dân được điều tra	70

3.3.4. Hiệu quả xã hội của sản xuất và tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGAP	72
3.3.5. Hiệu quả môi trường của sản xuất và tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGap	73
3.4. Đánh giá thực trạng sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP trên địa bàn nghiên cứu	74
3.4.1. Kết quả đạt được	74
3.4.2. Tồn tại, hạn chế trong sản xuất, tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGAP và nguyên nhân	76
Chương 4: GIẢI PHÁP VÀ GỢI Ý CHÍNH SÁCH	83
4.1. Căn cứ đề xuất giải pháp.....	83
4.1.1. Bối cảnh và xu hướng phát triển nông sản an toàn	83
4.1.2. Quy hoạch vùng chè an toàn tỉnh Thái Nguyên đến năm 2020	84
4.1.3. Kết quả nghiên cứu thực trạng	87
4.2. Giải pháp và gợi ý chính sách nhằm phát huy hiệu quả kinh tế của phương thức sản xuất, tiêu thụ chè theo tiêu chuẩn VietGAP tại Thành phố Thái Nguyên.....	87
4.2.1. Giải pháp đối với hộ nông dân	87
4.2.2. Giải pháp về kỹ thuật	89
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	96
1. Kết luận	96
2. Kiến nghị	98
TÀI LIỆU THAM KHẢO	101
PHỤ LỤC.....	103

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Dạng viết tắt	Dạng đầy đủ
ĐVT	: Đơn vị tính
ĐVDT	: Đơn vị diện tích
BQ	: Bình quân
Chè CTC	: Chè đen được chế biến theo quy trình nghiền, xé, vò xoắn lại
Chè OTD	: Trà đen chính thống
CD	: Chuyển đổi
HTX	: Hợp tác xã
NN& PTNT	: Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn
QSEAP	: Dự án nâng cao chất lượng, an toàn sản phẩm nông nghiệp và phát triển chương trình khí sinh học của Bộ NN&PTNT
SX	: Sản xuất
SX TTC VietGAP	: Sản xuất theo tiêu chuẩn thực hành sản xuất nông nghiệp tốt tại Việt Nam
UBND	: Ủy ban nhân dân
VietGAP	: Thực hành sản xuất nông nghiệp tốt tại Việt Nam

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1: Hướng dẫn bón phân cho nương chè sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP với sản lượng trung bình 10-15 tấn/ha.....	7
Bảng 2.1: Bảng tổng hợp diện tích chè của các xã thuộc TP Thái Nguyên.....	29
Bảng 3.1: Đặc điểm chung của các hộ điều tra.....	47
Bảng 3.2: Cơ cấu giống chè của các hộ	48
Bảng 3.3: Tình hình sản xuất chè của hộ theo loại hình sản xuất.....	50
Bảng 3.4: So sánh các giá trị bình quân giữa hai nhóm hộ: sản xuất chè theo tiêu chuẩn VietGAP (nhóm A) và sản xuất chè không theo tiêu chuẩn VietGAP (nhóm B).....	51
Bảng 3.5 : Kết quả sản xuất chè của hộ theo loại hình sản xuất.....	54
Bảng 3.6a: So sánh kết quả sản xuất giữa hai nhóm hộ: SX theo tiêu chuẩn VietGap và SX không theo tiêu chuẩn VietGap.....	55
Bảng 3.6b: So sánh kết quả sản xuất của nhóm hộ SX theo tiêu chuẩn VietGap (lúc trước chuyển đổi với sau chuyển đổi)	56
Bảng 3.7: Chi phí sản xuất chè của hộ phân theo loại hình sản xuất.....	57
Bảng 3.8: So sánh về một số loại chi phí trong sản xuất chè giữa hai nhóm hộ: sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP và sản xuất không theo tiêu chuẩn VietGAP	59
Bảng 3.9: Bảng kết quả, hiệu quả kinh tế sản xuất chè của các hộ sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP (trước chuyển đổi và sau chuyển đổi)	62
Bảng 3.10: Hiệu quả kinh tế sản xuất chè của nhóm hộ sản xuất không theo tiêu chuẩn VietGAP	64
Bảng 3.11: So sánh hiệu quả kinh tế của nhóm hộ sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP trước chuyển đổi và sau chuyển đổi	67
Bảng 3.12: So sánh hiệu quả kinh tế giữa hai nhóm hộ: sản xuất theo tiêu chuẩn VietGAP và sản xuất không theo tiêu chuẩn VietGAP	69
Bảng 4.1: Dự kiến diện tích chè an toàn tỉnh Thái Nguyên đến năm 2020	85
Bảng 4.2: Dự kiến diện tích, sản lượng chè an toàn TP. Thái Nguyên đến năm 2020.....	86

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của vấn đề nghiên cứu

Chè là cây công nghiệp dài ngày có giá trị kinh tế cao, có vị trí quan trọng trong đời sống sinh hoạt và đời sống kinh tế, văn hóa của con người. Sản phẩm chè hiện nay được tiêu dùng ở khắp các nước trên thế giới, kể cả các nước không trồng chè cũng có nhu cầu lớn về chè. Đối với nước ta, sản phẩm chè không chỉ được tiêu dùng nội địa mà còn là mặt hàng xuất khẩu quan trọng để thu ngoại tệ, góp phần làm tăng giá trị tổng sản phẩm của nền kinh tế.

Xét về sản lượng chè xuất khẩu, Việt Nam là nước đứng thứ 5 trên thế giới về xuất khẩu chè. Chè không những là mặt hàng xuất khẩu quan trọng tạo ra nguồn thu ngoại tệ lớn cho ngân sách nhà nước mà còn là loại cây trồng mang lại thu nhập và việc làm ổn định cho người sản xuất.

Tuy nhiên, sản xuất chè hiện nay đang có những hạn chế ảnh hưởng tới việc tiêu thụ chè của nước ta. Do nhận thức không đầy đủ, người sản xuất chè đã và đang sử dụng thái quá phân vô cơ và thuốc bảo vệ thực vật, để lại một khối lượng lớn các chất hóa học tồn dư trong đất, nước, làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến môi trường và sức khỏe con người. Bên cạnh đó, trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế việc xuất khẩu trở nên dễ dàng hơn do các hàng rào thuế quan dần được gỡ bỏ, nhưng lại bị hạn chế bởi việc xuất hiện thêm nhiều hàng rào kỹ thuật khắt khe, đặc biệt là vấn đề an toàn thực phẩm đối với các mặt hàng nông sản.

Trong bối cảnh đó, sản xuất chè an toàn đang được coi như một yêu cầu tất yếu trong giai đoạn hiện nay. Phát triển các vùng chè an toàn, tập trung đáp ứng yêu cầu sản xuất an toàn theo hướng thực hành nông nghiệp tốt là một trong những hướng đi của ngành chè nhằm vượt qua các khó khăn, thách thức trên. Chè VietGAP là sản phẩm chè an toàn, có quy trình sản xuất nghiêm ngặt từ khâu chăm sóc, chế biến đến tiêu thụ sản phẩm.

Thái Nguyên là vùng chè trọng điểm của cả nước, với diện tích chè hơn 18.500ha, trong đó có gần 17.000ha chè kinh doanh [13]. Từ năm 2009, mô hình đầu tiên sản xuất chè theo tiêu chuẩn VietGAP đã được thực hiện ở xã Hòa Bình (Đồng Hỷ), sau đó tiếp tục được triển khai tại một số địa phương trong tỉnh [15]. Song, quá